

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет корекційної педагогіки та психології

“Затверджено”

на засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М.П. Драгоманова
протокол № 5 від «06» березня 2018 р.
Голова Приймальної комісії
Андрущенко В.П.

Програма вступного фахового випробування (співбесіди)

з дисципліни «Тифлопедагогіка»

**для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, при
вступі на навчання для здобуття ступеня магістра
на базі здобутого ступеня бакалавра / освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста**

спеціальність 016 Спеціальна освіта (тифлопедагогіка)

*(за освітньо-професійною програмою - 1 рік 4 місяців, 1 рік 10 місяців,
освітньо-науковою програмою -1 рік 9 місяців)*

Київ – 2018

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Визначення даного вступного екзамену обумовлене необхідністю перевірки рівня професійної психолого-педагогічної підготовки майбутніх магістрів.

Абітурієнт повинен усвідомлювати, що порушення зору мають складну структуру. В ній виділяється первинний дефект, обумовлений патологічними процесами, та вторинні відхилення. Якщо для першого необхідним є медичний вплив, то вторинні відхилення корегуються у процесі спеціально організованого процесу навчання. Це стосується всіх без винятку психічних процесів.

Абітурієнт повинен ґрунтовно знати види порушень зору у дітей, причини їх виникнення та методи медичної і педагогічної реабілітації. Абітурієнт має чітко усвідомлювати роль біологічних факторів, середовища та виховання у розвитку особистості дитини з вадами зору. Ці вихідні дані є підґрунтям для засвоєння знань про особливості психічного розвитку даної категорії дітей та визначення основних шляхів педагогічного впливу і корекційної роботи, скерованої на подолання наслідків ураження зорової функції.

Вихідним принципом програми є забезпечення нерозривної єдності предметів психологічного і педагогічного циклів. Реалізація даного принципу полягає в тому, що будь-яка педагогічна чи методична тема має психологічне обґрунтування. Раціональний вибір методів, реалізація принципів, використання організаційних форм, здійснення усіх розділів спеціальної корекційної роботи можливі лише за умови ґрунтовного знання абітурієнтом особистості сліпої та слабозорої дитини, своєрідності та можливості її розвитку.

Другим принципом побудови програми є принцип історизму. Він реалізується в тому, що більшість питань програми рекомендується розглядати в історичному аспекті, тобто знати історію питання, імена відомих

тифлопедагогів, їхній внесок у розвиток вітчизняної тифлопедагогічної науки. Історичний підхід до аналізу цих проблем дозволяє виявити широту ерудиції абітурієнта, вміння бачити наукові проблеми в динаміці та використовувати досягнення науки при розробці актуальних проблем сучасності.

Третім принципом програми є зв'язок теорії з практикою навчання дітей з вадами зору. Суть цього принципу полягає в умінні абітурієнтів підтверджувати теоретичні відомості з тифлопсихології та тифлопедагогіки прикладами із практики шкільного життя.

Четвертим принципом, покладеним в основу програми, є диференційований підхід до розгляду низки питань стосовно типових категорій дітей з вадами і дітей з комплексними порушеннями.

У своїх відповідях абітурієнти повинні показати знання загальнопедагогічної та спеціальної літератури, вміння розкрити тему, використовуючи знання із загальної та спеціальної педагогічної літератури, вміло застосовувати для конкретизації теоретичних положень емпіричними даними демонструвати знання практичної роботи з дітьми, одержаний під час педагогічної практики, та передового досвіду сурдопедагогічного досвіду.

Абітурієнт на вступному екзамені повинен:

- виявити володіння матеріалами офіційних державних документів в галузі освіти;
- показати ґрунтовні знання теорії навчання і виховання дітей з вадами зору;
- розкрити закономірності процесу навчання і виховання даної категорії дітей;
- підтверджувати теоретичні положення прикладами з педагогічної практики;
- використовувати дані спеціальної літератури з проблеми навчання і виховання сліпих та слабозорих учнів;
- знати наукові праці з актуальних проблем тифлопедагогіки;

- уміти використовувати знання із загальних предметів психолого-педагогічного циклу, інтерпретувати їх при розгляді питань навчання і виховання дітей з вадами зору;
- розкривати шляхи інтенсифікації навчально-виховного процесу та корекційної роботи з подолання наслідків сліпоти, спираючись на найновіші досягнення в галузі тифлології;
- ілюструвати відповідь своїми власними прикладами та прикладами роботи досвідчених тифлологів;
- показувати можливості використання залишків зору, а також потенційні можливості інтелектуального розвитку цих осіб;
- майбутній тифлопедагог повинен чітко уявляти кінцевий результат корекційного педагогічного впливу на різнобічний розвиток сліпих та слабозорих.

До екзаменаційних білетів включені в узагальненому вигляді основні питання з окремих розділів тифлопедагогіки.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ (ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>
0-99 бали	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність уміння міркувати. Обсяг правильних відповідей на питання практичного змісту менше 50%. В абітурієнта відсутні знання, необхідні для правильних відповідей.
100 – 139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінням міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не

		мають безпосереднього відношення до змісту запитання. Обсяг правильних відповідей на питання практичного змісту у межах 50-75%. Абітурієнт недостатньо точно дає визначення категоріям теорії виховання сліпих і слабозорих дітей, допускає суттєві помилки методичного характеру.
<i>140 – 169 балів</i>	<i>Достатній</i>	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета. Обсяг правильних відповідей на питання практичного змісту більше 75%. Відповідь містить окремі неточності і незначні помилки по суті питань та частково неправильне посилення на спеціальну літературу.
<i>170 – 200 балів</i>	<i>Високий</i>	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них. Обсяг правильних відповідей на питання практичного змісту дорівнює 100%. Кожна відповідь супроводжується ґрунтовним і повним поясненням.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

4.1. Загальнотеоретичні та методичні основи виховання особистості

Теорія виховання як частина тифлопедагогіки

Виховання в системі цілісного педагогічного процесу. Сутність та основні риси виховного процесу в освітніх закладах для дітей з порушеннями зору. Змістові компоненти теорії виховання. Рушійні сили виховного процесу. Особливості та закономірності виховання сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Реалізація загально педагогічних принципів виховання особистості, яка розвивається в умовах зорової депривації. Показники вихованості особистості.

Загальні методи виховання особистості в умовах зорової депривації

Поняття про методи, прийоми та засоби виховання дітей з порушеннями зору. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості особистості; методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності; методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців; методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу. Особливості використання методів виховання в роботі з дітьми, які мають порушення зору. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

4.2. Напрями змісту процесу виховання

Моральне виховання дітей з глибокими порушеннями зору

Мета та завдання морального виховання дітей з порушеннями зору. Зміст морального виховання. Використання методів морального виховання в школах для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Методи формування свідомості. Методи організації діяльності та формування досвіду громадської поведінки. Методи стимулювання і гальмування поведінки. Особливості формування

моральних уявлень і понять, самооцінки та критичної оцінки поведінки однолітків. Врахування індивідуальних особливостей учнів у вихованні навичок моральної поведінки. Визначення критеріїв моральної вихованості у дітей з порушеннями зору. Правове виховання дітей з порушеннями зору. Екологічне виховання. Статеве виховання. Соціально нормативне виховання.

Розумове виховання дітей з порушеннями зору. Трудове виховання та профорієнтаційна робота в школах для дітей з порушеннями зору

Формування культури розумової праці та наукового світогляду. Трудове виховання в соціальній адаптації та реабілітації дітей з глибокими порушеннями зору. Завдання та зміст трудового виховання та його корекційно-виховне значення. Особливості трудового виховання осіб з порушеннями зору. Професійна орієнтація учнів старших класів шкіл для дітей з порушеннями зору. Професійна адаптація. Економічне виховання дітей з порушеннями зору.

Естетичне виховання в сучасній тифлопедагогіці

Особливості виховання естетичних почуттів, уявлень, понять та суджень у дітей з порушеннями зору. Основні напрямки естетичного виховання: краса побуту, музичне виховання, образотворча діяльність тощо. Засоби естетичного виховання в навчанні та позакласній роботі. Мистецтво в естетичному вихованні учнів з порушеннями зору. Розвиток творчих здібностей учнів з глибокими порушеннями зору.

Фізичне виховання сліпих дітей та дітей зі зниженим зором

Система фізичного виховання у навчальних закладах для дітей з порушеннями зору. Форми фізичного виховання дітей в умовах зорової депривації. Корекція психофізичних недоліків осіб з порушеннями зору засобами лікувальної фізкультури, спорту, рухливих ігор, уроків фізкультури, оздоровчих заходів. Врахування індивідуальних, типологічних, вікових особливостей, показань лікаря-офтальмолога при організації фізичного виховання в освітніх закладах для дітей з порушеннями зору.

4.3. Форми організації виховної роботи

Позакласна та позашкільна виховна робота

Завдання, зміст і принципи позакласної та позашкільної виховної роботи. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи з дітьми, які мають порушення зору. Основні позашкільні установи, завдання і зміст їх роботи. Психолого-педагогічні питання організації виховної роботи в школі для дітей з порушеннями зору. Планування виховної роботи в навчальних закладах для дітей з порушеннями зору. Зв'язок позакласної та на навчальної роботи.

4.4. Особистість у системі виховання

Наукові основи індивідуального підходу у вихованні дітей з порушенням зору

Критерії та рівні вихованості особистості дитини з порушеннями зору. Вікові аспекти виховання особистості в роботі з дітьми, які мають порушення зору.

Особистість вихователя у системі виховання дітей з порушеннями зору

Вимоги до особистості вихователя. Основні функції та педагогічні уміння тифлопедагога та вихователя. Стили педагогічної діяльності у навчально-виховному процесі.

4.5. Виховна робота в учнівському колективі та сім'ї

Поняття колективу

Суть, ознаки, функції, структура, типи учнівського колективу. Л.С.Виготський про значення колективу в соціалізації особистості сліпих учнів. Динаміка і етапи розвитку колективу дітей з порушеннями зору. Вивчення колективу учнів шкіл для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Особливості формування дитячого колективу в школах для дітей з порушеннями зору. Міжособистісні відносини в колективі осіб з порушеннями зору. Роль педагога в керівництві колективом.

Робота з сім'ями дітей з порушеннями зору

Пріоритетність родинного виховання дітей з порушеннями зору, функції сім'ї. Шляхи корекції сімейного виховання. Умови, що підвищують

ефективність спільної роботи школи та сім'ї.

6. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Факультет корекційної педагогіки та психології

Ступінь: «Магістр»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Вступне фахове

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

випробування

(тифлопедагогіка)

На базі ступеня/ОКР: «Бакалавр»/«Спеціаліст»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 3

1. Загальні та спеціальні завдання виховання дітей з порушеннями зору.
2. Правове виховання дітей з порушеннями зору.
3. Скласти план проведення з учнями старших класів “Новорічного свята”.

*Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ
імені М. П. Драгоманова*

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2018 р.

Голова фахової комісії

Підпис

/Синьов Віктор Миколайович/

Прізвище, ім'я, по-батькові

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарян Р.Н. Обучение слепых и слабовидящих детей правильной ходьбе: Учебное пособие, - М.: Всероссийское ордена трудового Красного Знамени общество слепых, 1989.
2. Азарян Р.Н. Физическое воспитание слепых и слабовидящих школьников в режиме дня. - М., 1987. -115 с.
3. Акимущкин В.М., Моргулис И.С. Учебно-методические материалы по тифлологии. - К., 1990.
4. Артемова Л. В. Моральне виховання дошкільників. - К.: Рад. школа, 1974.

5. Белецкая В.И., Гнеушева А.Н. Охрана зрения слабовидящих школьников
6. Богданова О.С., Петрова В.И. Методика воспитательной работы в начальных классах. - М.: Просвещение, 1980.
7. Болдырев Н.И. Методика воспитательной работы в школе. - М.: Просвещение, 1988. – 165 с.
8. Бондарь А.Д. Воспитатель группы продленного дня. – К, 1980.
9. Вайсбург А.А. Формирование общественного мнения в ученическом коллективе. - М.: Просвещение, 1982.
10. Вільчковський Е.С. Методика фізичного виховання в дитячому садку. -К.: Рад.школа, 1979.
11. Воспитание дошкольника в труде / Под ред. В.Г.Нечаевой. - М.: Просвещение, 1983.
12. Гликман И.З. Теория и методика воспитания. - М., 2003.
13. Голомшток А.Е., Черник О. А., Ботякова Л.В. Содержание и методика профориентационной работы в школе. -М.: 1972.
14. Гордин Л.Ю. Организация классного коллектива. - М.: Просвещение, 1984.
15. Денискина В.З. Этическое воспитание лиц с нарушением зрения // Дефектология.- 2002.- №1.
16. Ермаков В.П., Земцова М.И., Куличева Н.И. Трудовое обучение и воспитание слабовидящих школьников. - М., 1986.
17. Ермаков В.П. Основы трудового обучения и профессиональной ориентации слепых и слабовидящих школьников. – М., 1987.
18. Ермаков В.П. Производственное обучение в школе слепых. – М., 1970.
19. Ермаков В.П., Якунин Г.А. Основы тифлопедагогики. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения. М., 2000.
20. Жихарев А.М. Воспитательная работа в школе-интернате для слепых детей. – М., 1981.
21. Захаров Н.Н., Симоненко В. Д. Профессиональная ориентация школьников. - М.: Просвещение, 1989.

22. Зрительная нагрузка на уроках труда в школе слепых и слабовидящих детей / авт.-сост. В.П. Жохов, Т.З. Особова. – Л., 1982.
23. Коваленко Б.И., Коваленко Н.Б. Тифлопедагогика. М., 1962.
24. Ковальчук Я.И. Индивидуальный подход в воспитании ребенка: Пособие для воспитателя дет. сада. - М.: Просвещение, 1981.
25. Коньков В.А., Моргулис И.С., Синева Е.П. Клуб-центр культурно-массовой работы на предприятиях УТОС. К., 1977.
26. Коротков Б.М. Общая методика учебно-воспитательного процесса: Учеб. пособие для ФПК директоров школ и студентов пединститут. - М.: Просвещение. 1983. с.161-191.
27. Лаврентьева Г.П. Культура общения дошкольников. - К.: Рад.шк., 1988.
28. Леви В. Нестандартна дитина /пер. з рос.-К.: Рад. шк., 1991.
29. Лишение родительского попечительства: Хрестоматия: Учебн. пособие для студентов пед. ин-тов. /Ред.-сост. В. С.Мухина.-М.: Просвещение, 1991.
30. Лурье Н.Б. Коррекционно-воспитательная работа со слабовидящими школьниками. –М., 1979.
31. Макаренко А.С. Коллектив и воспитание личности. - М.: Просвещение, 1972, с.3-23.
32. Марьенко И.С. Основы процесса нравственного воспитания школьников. - М.: Просвещение, 1980.
33. Методика воспитательной работы в школе. Очерки /Состав. Э. С. Кузнецова, А. М. Бардиан. - М.: Просвещение, 1975.
34. Методика воспитательной работы /Под ред. Л.И.Рувинского. - М.: Просвещение, 1989.
35. Методические рекомендации по организации коррекционно-воспитательного процесса в дошкольных учреждениях для детей с патологией зрения. - К.: 1977.
36. Методичні рекомендації з питань трудового навчання та професійної орієнтації учнів шкіл сліпих і слабозорих. - К.: 1976.

37. Моральне виховання дітей дошкільного віку. Метод. посіб. - К.: Рад.школа, 1976.
38. Моргулис И.С. Организация внеклассной работы в школах слепых и слабовидящих. –К., 1970.
39. Обучение и воспитание детей с нарушениями зрения (амблиопия и косоглазие) в дошкольных учреждениях. Метод. указания. - М.: Просвещение, 1978.
40. Обучение и воспитание дошкольников с нарушениями зрения. Из опыта работы. /Под ред. М. И. Земцовой. - М.: Просвещение, 1978.
41. Огородников А.А. Содержание и методика воспитательной работы в группе продленного дня. - М.: Просвещение, 1988.
42. Осипова М.П. Методика воспитательной работы: Практикум. - Минск, 1991.
43. Островська Л.Ф. Виховання культури поведінки дошкільників. - К.: Рад. школа, 1975.
44. Павлютенков Е.М. Формирование мотивов выбора профессии. - К.: Рад. шк., 1980.
45. Педагогика школы / Под ред. Г.И.Щукиной. - М.: 1977, с.56-58.
46. Поташник М.М. Педагогическое творчество: Проблемы развития и опыт. - К.: 1988.
47. Приемы эмоционального стимулирования при убеждении словом /Яновская М. П. Эмоциональные аспекты нравственного воспитания. -М.: Просвещение, 1986, с.24-76.
48. Примерное содержание воспитания школьников / Под ред. И.С.Марьенко. - М.: Просвещение, 1980.
49. Профессиональная ориентация молодёжи. - М.: Высшая школа, 1989.
50. Психология воспитания детей с нарушениями зрения. / Под ред. Л.И. Солнцевой, В.З. Денискиной. – М., 2004.
51. Сазонов А.Д., Симоненко В.Д., Аванесов В.С., Бухалов Б.И. Профессиональная ориентация учащихся. -М.: Просвещение, 1988.

52. Самбикин Л.Б. Физическое воспитание в школе слепых. - М.: Просвещение, 1964. - 150 с.
53. Свиридчук Т.П. Подготовка слабовидящих детей к школе /НИИ педагогики УССР.-К.: Рад.шк.,1984.
54. Сермеев Б.В. Физическое воспитание детей с нарушением зрения. - К.: Здоров'я, 1987. - 110 с.
55. В.М.Синьов, О.І. Пометун, В.І. Кривуша, М.О. Супрун. Основи теорії виховання. – К., 2000.
56. Синьова Є.П. Тифлопсихологія: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
57. Стернина Э.М. Теорія и методика воспитания слепых и слабовидящих школьников. –Л., 1980.
58. Сухомлинский В. А. Методика воспитания коллектива. - М.: 1981, с.3-172.
59. Синьова Є.П., Тифлопедагогіка. Теорія виховання: Навч. посібн. К., 2009.- 210с.
60. Трудовое обучение в школе слепых и слабовидящих / Под ред. М.И. Земцовой. –М., 1969.
61. Трудовое обучение и профессиональная ориентация слепых и слабовидящих школьников / Под ред. А.Б. Гордина, В.П. Ермакова. – М., 1982.
62. Тупоногов Б.К. Теоретические основы тифлопедагогики. М., 2001.
63. Учителю о педагогической технике. /Под ред. Л.И.Рувинского. - М.: Педагогика, 1987.
64. Фіцула М.М.. Педагогіка. Тернопіль. – 2004. – 71.С.
65. Формування естетичного досвіду молодших школярів з вадами зору в позаурочний час. Методичні рекомендації. Укладач Л.О. Куненко. К., 1997.
66. Формирование личности воспитателя общеобразовательной школы в педагогическом ВУЗе. – К.: КГПИ, 1984.
67. Фролова Г.И. Организация и методика клубной работы с детьми и подростками. - М.: 1986.

